Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.242
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктору політичних наук, професору,
професору кафедри політичних наук
Климончуку Василю Йосифовичу
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію
Савлюка Михайла Івановича
«Загрози інформаційній безпеці в соціальних мережах
під час Війни за Незалежність України»,
подану до разової спеціалізованої вченої ради
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальністю 052 «Політологія»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими напрямами. Обрана М. І. Савлюком тема належить до найгостріших проблем сучасної політичної науки та практики державного управління, і її актуальність визначається одразу кількома взаємопов'язаними чинниками. По-перше, цифровізація суспільних комунікацій докорінно змінила саму архітектуру публічної сфери: соціальні мережі перестали бути лише каналом міжособистісного спілкування й перетворилися на повноцінне середовище формування громадської думки, політичної мобілізації та боротьби за інтерпретацію подій. Швидкість поширення контенту, алгоритмічна персоналізація інформаційних потоків і низький поріг входу для будь-якого суб'єкта впливу зробили це середовище водночас ресурсом демократичної участі та вразливою зоною національної безпеки.

По-друге, в умовах повномасштабної російсько-української війни інформаційний простір перетворився на самостійний театр протиборства.

Дезінформаційні кампанії, інформаційно-психологічні операції, автоматизовані бот-мережі та кіберзагрози здатні охоплювати масові аудиторії швидше, ніж держава формує та комунікує офіційну позицію, що безпосередньо позначається на національній стійкості, суспільній згуртованості та обороноздатності. Досвід 2014–2025 рр. переконливо засвідчив, що інформаційна складова агресії не є допоміжною щодо воєнної — вона готує, супроводжує та підсилює кінетичні дії, а подекуди й заміщує їх, працюючи на делегітимізацію української державності всередині країни та на міжнародній арені.

По-третє, наукове осмислення цих процесів помітно відстає від динаміки їхнього розгортання. Попри зростання кількості публікацій із проблематики інформаційної війни, у вітчизняній політології бракує комплексних досліджень, які б поєднували теоретичну концептуалізацію загроз саме в середовищі соціальних мереж, емпіричний аналіз конкретних кейсів інформаційного впливу та обґрунтування інституційних механізмів протидії. Дисертація М. І. Савлюка спрямована на заповнення саме цієї прогалини, що й визначає її наукову затребуваність та безпекове й державотворче значення.

Тему дисертації органічно пов’язано з науково-дослідною проблематикою кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника: дослідження виконано в межах кафедральної теми «Трансформація сучасної політичної системи України: внутрішньополітичні виклики та зовнішні впливи» (номер державної реєстрації 0117U004396). Внесок здобувача в розроблення цієї теми полягає в обґрунтуванні механізмів протидії загрозам інформаційній безпеці в соціальних мережах, типологізації інструментів інформаційно-психологічного впливу та формуванні практичних рекомендацій щодо підвищення стійкості інформаційного простору України.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, характеризуються високим рівнем обґрунтованості й достовірності, що забезпечено насамперед коректною постановкою дослідницької мети та завдань. Метою роботи є всебічний аналіз загроз

інформаційній безпеці в соціальних мережах в умовах Війни за Незалежність України та обґрунтування механізмів захисту й підвищення стійкості інформаційного простору держави на основі українського та міжнародного досвіду. Об’єктом дослідження визначено особливості формування та функціонування інформаційної безпеки України в умовах зовнішніх загроз і впливів, а предметом — загрози інформаційній безпеці України в соціальних мережах в умовах гібридної війни, механізми та закономірності їх виявлення й нейтралізації. Така конфігурація мети, об’єкта і предмета є внутрішньо узгодженою й задає чітку логіку розгортання дослідження від теоретико-понятійного рівня до прикладних кейсів і рекомендацій.

Методологічний інструментарій дисертації відповідає поставленим завданням і не є формальним переліком: кожен метод має чітко окреслену функцію в архітектурі дослідження. Системний підхід дав змогу розглянути інформаційну безпеку як цілісний багаторівневий феномен у єдності її політичних, правових, технологічних і соціокультурних вимірів; компаративний аналіз застосовано для зіставлення українського та зарубіжного досвіду протидії інформаційним загрозам; документальний аналіз нормативно-правової бази забезпечив реконструкцію еволюції державної політики у сфері інформаційної безпеки; контент- та івент-аналіз використано для опрацювання емпіричного матеріалу соціальних мереж і хронології інформаційних кампаній; метод кейс-стаді – для поглибленого вивчення ключових епізодів інформаційного впливу на Україну у 2014–2025 рр.; SWOT-аналіз – для оцінювання сильних і слабких сторін національної системи інформаційної безпеки, можливостей та загроз її розвитку; елементи моделювання і прогнозування – для обґрунтування інституційної моделі протидії та окреслення перспективних сценаріїв.

Достовірність результатів підтверджується репрезентативністю джерельної бази, яка налічує 386 позицій та охоплює нормативно-правові акти України й зарубіжних держав, стратегічні документи у сферах національної та інформаційної безпеки, праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, аналітичні матеріали профільних інституцій, а також емпіричні матеріали українського

інформаційного простору 2014–2025 рр. Висновки дисертації логічно випливають зі змісту роботи, співвідносні з поставленими завданнями та верифіковані на фактичному матеріалі політичної практики.

Логіка дослідження підпорядкована послідовному розв'язанню взаємопов'язаних завдань: з'ясувати сутність, структуру та функції інформаційної безпеки як складника національної безпеки; систематизувати наукові підходи й методи її дослідження; проаналізувати нормативно-правову базу забезпечення інформаційної та кібербезпеки України; розкрити роль соціальних мереж як середовища стратегічного впливу; охарактеризувати інформаційно-психологічні операції та технічні інструменти гібридної війни; здійснити аналіз ключових кейсів інформаційного впливу на Україну у 2014–2025 рр.; узагальнити український і світовий досвід протидії інформаційним загрозам та обґрунтувати рекомендації щодо підвищення стійкості інформаційного простору держави. Кожному завданню відповідає окремий структурний елемент роботи, а висновки дисертації дзеркально співвідносяться з переліком завдань, що засвідчує завершеність дослідницького задуму.

Структура та зміст дисертації. Дисертація має належно вибудувану структуру й складається зі вступу, трьох розділів (восьми підрозділів), висновків, списку використаних джерел, що налічує 386 позицій, і додатків; її обсяг та оформлення відповідають установленим вимогам.

У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади дослідження: з'ясовано сутність інформаційної безпеки, її структурні компоненти та функції як складника національної безпеки, узагальнено основні наукові підходи до її вивчення, охарактеризовано методи дослідження та проаналізовано нормативно-правову базу забезпечення інформаційної й кібербезпеки України. Слушним є наголос здобувача на тому, що інформаційна безпека в політологічному вимірі виходить за межі суто технічного захисту інформації й охоплює політичні, соціальні та правові параметри управління інформаційними потоками, а також спроможність держави і суспільства зберігати суб'єктність у власному інформаційному просторі.

У другому розділі обґрунтовано роль соціальних мереж як інструмента стратегічного впливу, розкрито амбівалентність їхнього мобілізаційного потенціалу, проаналізовано інформаційно-психологічні операції як ключовий механізм інформаційної війни, а також систематизовано кіберзагрози й технічні інструменти гібридної війни — автоматизовані бот-мережі, фейкові акаунти («сокпапети»), технології маніпуляції контентом і координовану неавтентичну поведінку. Цінним є те, що технічний інструментарій розглянуто не ізольовано, а у зв'язку з політичними цілями агресора та ревізіоністською логікою російської політики щодо України.

У третьому розділі здійснено аналіз ключових кейсів інформаційного впливу на Україну у 2014-2025 рр., узагальнено український і світовий досвід протидії інформаційним загрозам та обґрунтовано необхідність комплексного підходу, що поєднує нормативно-правові, інституційні, комунікаційні та освітні інструменти підвищення стійкості інформаційного простору. Запропоновані рекомендації мають практико-орієнтований характер і охоплюють як удосконалення діяльності профільних державних інституцій, так і розвиток суспільної медіаграмотності. Висновки дисертації логічно узагальнюють результати проведеного аналізу та кореспондують із завданнями дослідження.

Окремо варто відзначити емпіричну верифікацію теоретичних положень дисертації. Аналіз конкретних кейсів інформаційного впливу — від інформаційного супроводу анексії Криму та війни на Донбасі до масштабних дезінформаційних кампаній періоду повномасштабного вторгнення — здійснено з опертям на задокументовані матеріали українського інформаційного простору, офіційні повідомлення профільних державних інституцій та аналітичні звіти дослідницьких центрів. Поєднання якісних і кількісних прийомів опрацювання матеріалу, тріангуляція джерел та зіставлення українського досвіду з міжнародною практикою забезпечують надійність емпіричного підґрунтя роботи й переконливість сформульованих на його основі узагальнень.

Наукова новизна одержаних результатів. Результати дослідження характеризуються належним рівнем наукової новизни, яка підтверджується

змістом роботи та опублікованими працями здобувача. *Уперше* комплексно досліджено сучасні загрози інформаційній безпеці України в соціальних мережах як складник гібридної війни: визначено їхню політичну природу, механізми продукування й поширення та безпекові наслідки для держави й суспільства; розроблено та обґрунтовано теоретичну модель інституційної взаємодії у сфері протидії загрозам у соціальних мережах, яка враховує багаторівневість суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки; здійснено типологізацію загроз у соціальних мережах та визначено індикатори їх виявлення; проаналізовано ключові кейси інформаційного впливу на Україну у 2014–2025 рр. із застосуванням SWOT-аналізу та елементів прогнозування до сфери інформаційної безпеки в соціальних мережах.

Удосконалено теоретико-методологічні засади аналізу інформаційної безпеки в умовах диджиталізації та платформізації політичних комунікацій, що дало змогу точніше розкрити специфіку загроз у соціальних мережах як окремого сегмента інформаційного простору, а також категорійно-понятійний апарат дослідження через уточнення змісту й співвідношення понять «інформаційна безпека», «інформаційна агресія», «стійкість інформаційного простору».

Набули подальшого розвитку наукові уявлення про стійкість (resilience) інформаційного простору як інтегральну характеристику спроможності держави й суспільства протистояти інформаційним загрозам, а також положення щодо ролі стратегічних комунікацій у системі забезпечення національної безпеки, що дозволило сформувати практико-орієнтовані рекомендації щодо оптимізації відповідної державної політики.

Теоретичне та практичне значення результатів. Теоретичне значення дисертації полягає в розвитку політологічних уявлень про інформаційну безпеку як соціально-політичний феномен і складник національної безпеки, у концептуалізації соціальних мереж як середовища стратегічного впливу в умовах гібридних конфліктів та в уточненні категорійно-понятійного апарату відповідної дослідницької галузі. Запропоновані здобувачем підходи створюють

теоретичне підґрунтя для подальших досліджень інформаційного протиборства, цифрової пропаганди та політики платформ у воєнний і повоєнний періоди.

Особливу прикладну цінність мають положення дисертації щодо інституційної моделі взаємодії суб'єктів протидії інформаційним загрозам та рекомендації з підвищення стійкості інформаційного простору: вони можуть бути безпосередньо використані під час удосконалення стратегічних і програмних документів держави у сферах інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій, у плануванні діяльності профільних інституцій сектору безпеки й оборони, а також у розробленні освітніх програм із медіаграмотності для різних цільових аудиторій.

Практичне значення визначається можливістю використання сформульованих висновків і рекомендацій у діяльності органів публічної влади та сектору безпеки й оборони України, зокрема суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій; в удосконаленні державної інформаційно-безпекової політики щодо соціальних мереж; у роботі інститутів громадянського суспільства й медіа, що протидіють дезінформації; а також у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін за спеціальностями «Політологія», «Національна безпека», «Міжнародні відносини», «Журналістика» та спорідненими напрямами підготовки.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. За об'єктом, предметом, метою, завданнями та змістом дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Дослідження виконано в межах політологічної проблематики національної та інформаційної безпеки, політичних комунікацій та державної політики; технічні аспекти функціонування соціальних мереж розглянуто рівно тією мірою, якою вони необхідні для розуміння політичних механізмів продукування, поширення та нейтралізації інформаційних загроз. Обсяг, структура та оформлення роботи відповідають чинним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях та їх апробація. Основні наукові результати дисертації достатньою мірою висвітлено в опублікованих працях здобувача. За темою дослідження опубліковано 8 наукових праць, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України категорії «Б» зі спеціальності (три з них одноосібні), та 4 публікації – у збірниках матеріалів і тез доповідей всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій. Публікації містять цифрові ідентифікатори DOI, а їхня кількість і якість відповідають вимогам, що висуваються до праць здобувачів ступеня доктора філософії.

Апробація результатів дослідження здійснена на наукових заходах різного рівня, зокрема на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Публічне управління та адміністрування в Україні: Євроінтеграційний поступ» (м. Івано-Франківськ, 30 травня 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми забезпечення інформаційної безпеки в міжнародному співробітництві» (м. Ужгород, 5 вересня 2025 р.) та І Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій національній стійкості (резилієнтності) як ключовому елементу національної безпеки в умовах воєнного стану (м. Одеса, 20 березня 2026 р.). Основні положення роботи також обговорювалися на засіданнях кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зміст анотації узгоджується з основним текстом дисертації та адекватно репрезентує її результати.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Ознайомлення з текстом дисертації, структурою викладу матеріалу, системою посилань на використані джерела та опублікованими працями здобувача дає підстави констатувати, що робота виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Використані джерела, ідеї та положення інших авторів супроводжуються коректними бібліографічними посиланнями; наукове цитування має системний характер. Ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень норм наукової етики не виявлено. Дисертація є результатом

самостійної дослідницької роботи здобувача, а його особистий внесок у публікації, підготовлені у співавторстві, чітко визначений.

Дискусійні положення та зауваження. Загалом високо оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаю за доцільне висловити низку зауважень і побажань дискусійного характеру, які можуть стати предметом обговорення під час захисту:

1. Типологізація загроз інформаційній безпеці в соціальних мережах, яка заявлена як центральний елемент наукової новизни, у тексті розкрита переважно описово. Бракує чітко означених критеріїв класифікації (за суб'єктом, об'єктом, технологією, масштабом чи наслідками впливу) та узагальнюючої таблиці або матриці типів загроз, яка б наочно демонструвала авторський внесок. Це утруднює відмежування запропонованої типології від уже наявних у літературі класифікацій і дещо знижує її операційність для практичного застосування суб'єктами забезпечення інформаційної безпеки.

2. Емпірична частина дослідження (аналіз кейсів у третьому розділі) має здебільшого ілюстративно-описовий характер. Задекларовані контент-аналіз, івент-аналіз і SWOT-аналіз не завжди супроводжуються чітко окресленими параметрами емпіричної бази – корпусом повідомлень, хронологічними межами, одиницями аналізу та схемою кодування – і кількісними показниками, що дещо нівелює верифікаційний ефект окремих висновків. Формалізація процедури добору й опрацювання емпіричного матеріалу суттєво посилила б доказову базу роботи та відтворюваність її результатів.

3. Запропонована інституційна модель взаємодії суб'єктів протидії інформаційним загрозам описана надто узагальнено. Робота виграла б від конкретизації розподілу повноважень і координаційних зв'язків між реально діючими інституціями – Радою національної безпеки і оборони України, Центром протидії дезінформації, Центром стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, профільними підрозділами сектору безпеки й оборони, - а також від окреслення механізму впровадження моделі, необхідних нормативних змін та показників оцінювання її результативності.

4. Компаративний аналіз зарубіжного досвіду протидії інформаційним загрозам не завжди супроводжується обґрунтуванням критеріїв добору країн і кейсів, а перехід від констатації іноземної практики до адаптованих, придатних для імплементації в Україні рекомендацій місцями є недостатньо чітким. Бажано посилити прикладну спрямованість цього складника дослідження. Принагідно варто уніфікувати вживання термінології (зокрема понять «інформаційно-психологічні операції» / «ІПсО») та усунути поодинокі технічні й стилістичні огріхи тексту.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не стосуються сутності одержаних наукових результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертація Савлюка Михайла Івановича «Загрози інформаційній безпеці в соціальних мережах під час Війни за Незалежність України» є самостійною, цілісною та завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною на актуальну тему, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. За актуальністю теми, ступенем обґрунтованості й достовірності наукових положень і висновків, рівнем наукової новизни, повнотою викладення результатів в опублікованих працях та якістю оформлення дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.03.2024 р.), та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 31.05.2019 р. № 759).

У процесі виконання дисертації здобувачем дотримано принципів академічної доброчесності; ознак плагіату чи інших порушень академічної етики

не виявлено. На підставі викладеного вважаю, що автор дисертації – Савлюк Михайло Іванович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Офіційний опонент:
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій
та комунікативних технологій
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка **_____** **Сергій ДАНИЛЕНКО**

«26» серпня 2026 р.